

[Úvodní Stránka](#) > ... > [Obrátit Se Na Soud](#) > [Kde A jak](#) > [Právo Kterého Státu Se Použije?](#) > [Slovakia](#)

Právo kterého státu se použije?

Obsah zajišťuje

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Slovensko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Základním vnitrostátním pramenem slovenského mezinárodního práva soukromého je zákon č. 97/1963 o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále jen „zákon o mezinárodním právu soukromém“), který prostřednictvím kolizních norem v § 3–31 určuje rozhodné právo v konkrétních právních oblastech (způsobnost k právům a právním úkonům, platnost právních úkonů, věcná práva, závazková práva, pracovní právo, dědické právo, rodinné právo). Ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém se použijí pouze tehdy, pokud přímo použitelné právo Evropské unie nebo mezinárodní smlouva, která je pro Slovenskou republiku závazná, či zákon k provedení této smlouvy nestanoví jinak. To znamená, že odkazuje-li se níže na zákon o mezinárodním právu soukromém, je třeba mít na paměti, že se použije pouze v případě neexistence mezinárodní právní úpravy či právních předpisů Unie.

Slovenská právní úprava obsahuje samostatné kolizní normy i v jiných právních předpisech než jen v zákoně o mezinárodním právu soukromém, jako je například:

- zákon č. 513/1991 („obchodní zákoník“). Kromě kolizní normy v § 22 obsahuje uvedený zákon v hlavě III zvláštní ustanovení pro závazkové vztahy v mezinárodním obchodě, které se mají použít vedle ostatních ustanovení v případě závazkových vztahů s mezinárodním prvkem
- zákon č. 311/2001 („zákoník práce“), § 241a odst. 7) (rozhodné právo pro určení, zda je zaměstnavatel řídicím zaměstnavatelem, pokud se na takového zaměstnavatele vztahuje jiné právo než právo členského státu)
- zákon č. 8/2008 o pojišťovnictví, § 89 (rozhodné právo v případě pojistných smluv)
- zákon č. 191/1950 směnečný a šekový (dále jen „zákon směnečný a šekový“), zvláštní ustanovení mezinárodního práva směnečného (§ 91 a násl.) a šekového (§ 69 a násl.).

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

- Úmluvy OSN: Úmluva o vymáhání výživného v cizině, 20. 6. 1956; Vídeňská úmluva o konzulárních stycích, 24. 4. 1963
- Úmluvy Rady Evropy: Evropská úmluva o informacích o cizím právu, 7. 6. 1968; Dodatkový protokol k Evropské úmluvě o informacích o cizím právu, 15. 3. 1978; Evropská úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a obnovení výchovy dětí, 20. 5. 1980
- Úmluvy Haagské konference mezinárodního práva soukromého: Úmluva o civilním řízení, 1. 3. 1954; Úmluva o dokazování v cizině v občanských nebo obchodních věcech, 18. 3. 1970; Úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití, 1. 6. 1970; Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti, 2. 10. 1973; Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních, 15. 11. 1965; Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, 25. 10. 1980; Úmluva o ochraně

děti a spolupráci při mezinárodním osvojení, 29. 5. 1993; Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin, 5. 10. 1961; Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, 19. 10. 1996; Úmluva o mezinárodním přístupu k soudům, 25. 10. 1980

d) Smlouvy sjednocující kolizní normy: Úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody, 4. 5. 1971; Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, 19. 10. 1996

e) Smlouvy sjednocující hmotněprávní přímé normy: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, 11. 4. 1980; Úmluva o promlčení při mezinárodní koupi zboží uzavřená v New Yorku dne 14. června 1974 ve znění protokolu ze dne 11. dubna 1980

f) Smlouvy o arbitráži: Úmluva o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, 10. 6. 1958; Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži, 21. 4. 1961

g) Smlouvy v oblasti mezinárodní přepravy: Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě, 19. 5. 1965; Úmluva o mezinárodní železniční přepravě, 9. 5. 1980, ve znění protokolu ze dne 20. 12. 1990

h) Ostatní právně významné úmluvy v oblasti mezinárodního práva soukromého: Změny Statutu Haagské konference mezinárodního práva soukromého ze dne 15. července 1955, 30. 6. 2005; Úmluva UNIDROIT o kradených nebo protiprávně vyvezených kulturních statcích, 24. 6. 1995; Občanskoprávní úmluva o korupci, 4. 11. 1999; Dohoda o převozu těl zemřelých, 26. 10. 1973

i) Úmluvy o spolupráci v právní oblasti, které jsou závazné pro Slovenskou republiku: Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států, 18. 2. 1965; Statut Haagské konference o mezinárodním právu soukromém (platný od 15. července 1955, pozměněný dne 1. ledna 2007), 31. 10. 1951; Úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků, 26. 9. 1927; Protokol o doložkách o rozsudím, 24. 9. 1923; Úmluva o řešení občanskoprávních sporů vznikajících ze vztahů hospodářské a vědeckotechnické spolupráce v rozhodčím řízení, 26. 5. 1972; Úmluva o uznávání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem, 15. 4. 1958; Úmluva o právním postavení, výsadách a imunitách mezistátních ekonomických organizací působících v určitých oblastech spolupráce, 5. 12. 1980

j) Smlouvy v oblasti autorských a průmyslových práv (příklady): Pařížská úmluva o ochraně průmyslového vlastnictví, 20. 3. 1883; Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl, 9. 9. 1886

Další úmluvy, kterými je Slovenská republika vázána, lze nalézt na internetových stránkách slovenského Ministerstva zahraničních věcí a evropských záležitostí na adrese www.mzv.sk

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

1. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních, 28. 3. 1989

2. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních, 21. 12. 1987

3. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních, 12. 8. 1982

4. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou o vzájemném právním styku ve věcech občanskoprávních, o listinách a o právních informacích se Závěrečným protokolem, 10. 11. 1961

5. Smlouva mezi Slovenskou republikou a Českou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech, 29. 10. 1992

6. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávie o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních, 20. 1. 1964

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Určení příslušné právní normy a její použití na konkrétní právní vztah je záležitostí justičního orgánu, který tak činí z úřední pravomoci ve smyslu zásady, že strany soudního sporu nemusejí předkládat nebo dokazovat právní předpisy, které se vztahují na jejich věc. Pokud jde o použitelnost, slovenský právní řád rozlišuje kogentní a dispozitivní kolizní normy. Kogentní kolizní normy musí soudce uplatnit bez ohledu na vůli stran nebo skutečnost, zda se strany dovolávaly tohoto práva. Dispozitivní kolizní normy (ve slovenském právním řádu typické pro závazkové vztahy) jsou kolizní normy, kdy lze dohodou stran vyloučit použití zákonem stanovených norem a nahradit jejich hraniční určovatele.

2.2 Zpětný odkaz

Slovenské mezinárodní právo soukromé považuje odkaz ve vlastních kolizních normách za odkaz na celý právní řád daného státu včetně jeho kolizních norem. Zákon o mezinárodním právu soukromém (§ 35) stanoví obecné pravidlo, že zpětný odkaz lze přijmout, pokud to odpovídá rozumnému a spravedlivému uspořádání daného vztahu. Při rozhodování soudu o přijetí či nepřijetí remise a transmise jsou přitom podstatné jen skutkové a právní okolnosti, které mohou ovlivnit volbu rozhodného práva, nikoli však okolnosti, které mohou mít vliv na konkrétní hmotněprávní řešení dané věci. Ve slovenském právním řádu se má zpětný odkaz přijmout v případech právních otázek týkajících se osoby, rodinného a dědického práva. V závazkových vztazích je zpětný odkaz použitelný jen velmi výjimečně a v případě volby práva je přímo vyloučen (§ 9 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém). Zvláštní úprava existuje v zákoně směnečném a šekovém, v němž je zakotvena povinnost přijmout zpětný odkaz, aniž by soud musel zkoumat požadavek na rozumné a spravedlivé uspořádání věci (§ 69 a § 91 zákona směnečného a šekového).

2.3 Změna kolizního kritéria

Slovenské právo neobsahuje obecnou normu týkající se účinku změny kolizního kritéria. Pokud slovenská kolizní norma neurčuje rozhodující časový okamžik, ke kterému se má kolizní kritérium posoudit, odvozuji ho slovenské soudy z jiného kolizního kritéria, nebo využívají judikaturu. Obecně je však rozhodujícím okamžikem čas vzniku právní situace, konkrétně den, k němuž je zahájeno řízení v dané věci, v závislosti na konkrétních okolnostech případu.

Změna statutu je typická pro movité věci. Změna kritéria práva místa polohy je zahrnuta v § 6 zákona o mezinárodním právu soukromém, který rozlišuje mezi movitými věcmi jako takovými (obecně) a movitými věcmi přepravovanými podle smlouvy (zboží v tranzitu). V případě movitých věcí jako takových je rozhodným právem právo místa, kde se věc nacházela v době, kdy nastala skutečnost, která zakládá vznik nebo zánik tohoto práva. Podle judikatury je však nutno obsah a účinky věcného práva získaného v souladu s jiným právním řádem (tj. převedení práva získaného v jedné zemi do rovnocenné kategorie v jiné zemi) posoudit podle práva nové (aktuální) polohy věci.

Hraničním určovatelem v případě přepravované věci (kdy přeprava musí dosud trvat) je právo místa, ze kterého byla věc odeslána. Otázka změny hraničních určovatelů u movitých věcí může vyvstat rovněž v souvislosti s vydržením. Konkrétně pro tento účel § 8 zákona o mezinárodním právu soukromém stanoví, že vydržení se řídí právem místa, kde se majetek nacházel na počátku vydržecí lhůty. Nabyvatel vlastnického práva vydržením se však může dovolat právního řádu státu, na jehož území k vydržení došlo, pokud od okamžiku, kdy se daná věc nacházela v tomto státě, jsou podle právního řádu tohoto státu splněny všechny podmínky vydržení. Jestliže byla daná věc postupně přemístěna na území několika států, podmínky se budou posuzovat podle práva místa, kde se věc nacházela na počátku vydržecí lhůty, nebo podle práva místa, kde se věc nacházela nepřetržitě po celou dobu lhůty, která je podstatná pro vydržení.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Imperativní právní normy a výhrada veřejného pořádku

Základním rozdílem mezi imperativními normami a výhradou veřejného pořádku je jejich účinek: imperativní normy působí ofenzivně (bez ohledu na obsah cizího práva), zatímco institut výhrady veřejného pořádku defenzivně (jen v případě, že by použití cizího právního řádu ohrožovalo deklarované zájmy). Výhradou

veřejného pořádku nejsou chráněny všechny kogentní normy slovenského práva, nýbrž pouze normy, které lze považovat za zásadní a principiální (jako je zásada monogamního manželství).

Imperativními normami jsou normy vnitrostátního práva, od nichž se nelze odchýlit, musí být použity v každé situaci bez ohledu na právní řád, podle něhož se má určitý právní vztah na základě kolizní normy řídit. Tyto normy mají většinou veřejnoprávní charakter, není však vyloučen ani charakter soukromoprávní, je-li jejich cílem ochrana určitého podstatného zájmu. Posouzení, zda je určitá právní norma imperativní, náleží soudu. Právo je jednoznačně nevymezuje, typické jsou pro spotřebitelské právo a některé oblasti pracovního práva (např. předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví, pracovní době apod.). V oblasti rodinného práva se jedná například o normy trestního zákoníku upravující trestné činy proti rodině a mládeži.

Výhrada veřejného pořádku je stanovena v § 36 zákona o mezinárodním právu soukromém, podle něhož nelze právní předpis cizího státu použít, pokud by byly účinky jeho použití v rozporu se zásadami společenského a státního zřízení Slovenské republiky a jejího právního řádu, které je nutno bez výhrad dodržovat, a to bez ohledu na vůli účastníků. To znamená zejména ústavní normy, které zakotvují právo na spravedlivý proces či základní zásady rovnosti před zákonem a zákaz diskriminace z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, náboženství, národnosti atd. V souladu s účelem práva se má výhrada veřejného pořádku uplatňovat pouze výjimečně a při jejím uplatňování nesmí soud zkoumat ani hodnotit právní předpis cizího státu, nýbrž pouze účinky jeho použití ve vztahu k veřejnému pořádku Slovenské republiky.

2.5 Zjištění cizího práva

Slovenská republika je jednou ze zemí, které považují právní předpis za právo, a nikoli za skutečnost, kterou je nutno prokázat. Justiční orgány proto zjišťují právní předpis z moci úřední. Podle § 53 zákona o mezinárodním právu soukromém justiční orgán za účelem zjištění cizího práva přijme veškerá potřebná opatření, včetně získání obsahu cizího práva vlastními prostředky, z obecně dostupných zdrojů, uložením povinnosti poskytnout informace účastníkům řízení nebo vyžádáním si informací od Ministerstva spravedlnosti (které musí takovéto žádosti vyhovět). Soudce může využít i vlastní znalost obsahu cizího práva, nebo může obsah zjistit prostřednictvím znalce z oblasti mezinárodního práva soukromého nebo účastníků řízení, či dokonce pomocí internetu. Nelze-li obsah cizího práva zjistit v přiměřené lhůtě, nebo je-li zjištění obsahu cizího práva spojeno s vážnými překážkami či je-li nemožné, použije se slovenské právo. V případě pochybností, které se objeví při zjišťování obsahu cizího práva, se mohou soudy obrátit se žádostí o součinnost na Ministerstvo spravedlnosti.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Smluvní závazky

Do oblasti působnosti zákona o mezinárodním právu soukromém spadají pouze soukromoprávní smlouvy, tj. občanskoprávní, obchodní, rodinné, pracovní a jiné podobné smlouvy s mezinárodním prvkem. V souladu se zásadou autonomie vůle smluvních stran zákon o mezinárodním právu soukromém v § 9 v případě úpravy majetkových vztahů jednoznačně upřednostňuje volbu práva ze strany samotných smluvních stran (mimoto umožňuje volbu práva i v oblasti pracovníprávních vztahů). Volba práva je omezená pouze v případě spotřebitelských smluv, které v případě, že by zvolený právní řád neposkytoval spotřebiteli dostatečnou míru ochrany, spadají do oblasti působnosti právního řádu, jenž spotřebiteli zajišťuje příznivější zacházení (§ 9 odst. 3 a § 10 odst. 4 zákona o mezinárodním právu soukromém). Nebylo-li právo zvoleno, použije se právní předpis, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání daného vztahu. Zákon zásadu rozumného uspořádání vztahu váže formou příkladu na typy smluv uvedené v § 10 odst. 1 a 3 zákona o mezinárodním právu soukromém (např. v případě kupních smluv se vztahy z ní vyplývající řídí právem místa, kde se nachází sídlo prodávajícího). Zákon o mezinárodním právu soukromém v rámci smluvních závazků upravuje i hmotněprávní účinky závazkových vztahů (§ 12), institut promlčení a započtení (§ 13) a režim při jednostranných právních úkonech (§ 14), a to bez ohledu na jejich adresný či neadresný charakter (hraničním ukazovatelem je v těchto případech bydliště dlužníka).

Smluvní závazky v oblasti mezinárodního práva směnečného a šekového upravuje konkrétně zákon směnečný a šekový (§ 69 a násl., § 91 a násl.).

Právní úkony

Otázky kolize norem v souvislosti s platností právních úkonů, důsledky jejich neplatnosti a formou právního úkonu řeší § 4 zákona o mezinárodním právu soukromém. Právní řád, jímž se řídí otázky právního úkonu, se uplatňuje i na otázky jeho platnosti případně neplatnosti. Rozhodné právo se určí podle příslušné kolizní normy určené pro daný právní úkon. Existují dvě výjimky, kdy se platnost právního úkonu a důsledky jeho neplatnosti neřídí stejným právem jako účinky, a to v případě, stanoví-li zákon jinak, nebo je-li to nezbytné pro rozumné uspořádání vztahu. Co se týká formy právního úkonu, postačuje, aby se právní úkon uskutečnil ve formě v souladu s právem místa, kde byl proveden nebo kde se provádí. Není tudíž nutné dodržet formu úkonu, kterou vyžaduje právo zvolené soudem, jenž danou věc projednává, jak je tomu v případě jeho platnosti. Tuto podpůrnou kolizní normu nelze použít, pokud právo zvolené příslušným soudem vztahující se na smlouvu stanoví jako podmínku platnosti smlouvy písemnou formu.

3.2 Mimosmluvní závazky

Základní vnitrostátní kolizní normou v případě mimosmluvních závazků je § 15 zákona o mezinárodním právu soukromém, podle něhož se nároky na náhradu škody, která vznikla v důsledku porušení povinnosti vyplývající z obecně závazného právního předpisu (občanskoprávní delikty), nebo v případě, kdy zákon ukládá povinnost náhrady škody bez ohledu na protiprávnost jednání (odpovědnost za výsledek), řídí právem místa, kde škoda vznikla, nebo právem místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá nárok na náhradu škody. Z § 15 a dalších ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém lze analogicky odvodit i kolizní kritéria v případě neoprávněného jednatelství, bezdůvodného obohacení atd.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Obecné kolizní normy, tj. určení rozhodného práva upravujícího otázky právní subjektivity fyzické osoby, jsou obsaženy v § 3 zákona o mezinárodním právu soukromém, v němž se uvádí, že způsobilost osoby k právům a právním úkonům se řídí právem státu, jehož je tato osoba státním příslušníkem. Uskutečňuje-li právní úkon ve Slovenské republice cizinec, který podle práva státu, jehož je státním příslušníkem, není způsobilý k právům a právním úkonům, postačuje, je-li způsobilý k danému úkonu podle slovenského práva. Tento právní úkon však nemusí být nutně považován za platný podle právní úpravy ostatních států, včetně domovského státu cizince.

Podle slovenského vnitrostátního práva vzniká způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti narozením (tuto způsobilost má i počaté dítě, pokud se narodí živé) a zaniká smrtí (prohlášením dané osoby za mrtvou soudem). Způsobilost k právním úkonům vzniká v plném rozsahu dosažením osmnácti let věku nebo uzavřením manželství (což je možné až od šestnácti let). Plná způsobilost k právům a právním úkonům je předpokladem procesní způsobilosti; zákon však může svěřit procesní způsobilost i účastníkovi, který by jí jinak nedisponoval, jako je například nezletilý rodič v řízení o osvojení, pokud dosáhl šestnácti let. Nezletilé osoby mají způsobilost pouze k právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku. Kromě věkového omezení je dalším předpokladem plné způsobilosti k právním úkonům i duševní zdraví. O zbavení určité osoby způsobilosti k právním úkonům či o jejím omezení však může rozhodnout pouze soud.

Zvláštní vnitrostátní kolizní normy týkající se způsobilosti k právům a právním úkonům se vztahují na způsobilost uzavřít manželství (§ 19 zákona o mezinárodním právu soukromém – viz bod 3.5), pořídit a zrušit závěť (§ 18 zákona o mezinárodním právu soukromém – viz bod 3.7) a na procesní způsobilost cizinců (§ 49 zákona o mezinárodním právu soukromém). Kolizní normy upravující způsobilost právnických osob podle slovenského práva jsou obsaženy v § 22 obchodního zákoníku, podle něhož se osobní statut právnických osob řídí inkorporační zásadou, přičemž rozsah jejich způsobilosti podle rozhodného práva se přiznává ve stejném rozsahu i podle slovenského práva. Posuzování způsobilosti osoby přijímat závazky s ohledem na šeky nebo směnky stanoví zákon směnečný a šekový, podle něhož je tato osoba vázána právem státu, jehož je státním příslušníkem.

Co se týká občanského statutu ve vztahu k bydlišti, kolizní kritérium vázané na „domicil“ se ve slovenském právu nepoužívá a není totožné ani se slovenským pojmem „trvalé bydliště“ (které se zapisuje do registru obyvatel Slovenské republiky). Otázku práva osoby na jméno lze analogicky zahrnout pod osobní statut, rozhodným právem je tudíž právo, kterým se řídí způsobilost k právům a právním úkonům a procesní způsobilost dotyčné osoby.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Podle vnitrostátního práva se za matku považuje žena, která dítě porodila. V případě pochybností rozhodne o mateřství soud na základě zjištěných skutečností o porodu. Otcovství se určuje na základě tří vyvratitelných domněnek otcovství, které jsou stanoveny v zákoně č. 36/2005 o rodině (dále jen „zákon o rodině“): i) doba trvání manželství; ii) souhlasné prohlášení rodičů před matrikou nebo soudem, iii) čas soulože domnělého otce s matkou dítěte.

Zákon o mezinárodním právu soukromém obsahuje kolizní normu týkající se určení (zjištění nebo popření) rodičovství, to je spojeno s okamžikem narození dítěte. Podle § 23 zákona o mezinárodním právu soukromém je rozhodným právem právo státu, jehož státní příslušnost dítě získalo narozením. Tímto právem se řídí zejména otázky, koho se může prohlášení o rodičovství týkat, v jaké formě se má prohlášení učinit, zda lze uznat otcovství počatého dítěte atd. Jestliže dítě získá při narození více státních občanství, případně nezíská žádné, postupuje se v tomto případě podle § 33 zákona o mezinárodním právu soukromém. Pokud dítě uvedeným způsobem získalo slovenské státní občanství, narodilo se však a žije v zahraničí, je rozhodným právem právo státu, ve kterém má dítě obvyklý pobyt. Podle § 23 odst. 3 zákona o mezinárodním právu soukromém může být v případě, že dítě (bez ohledu na občanství) žije (tj. má trvalý pobyt) v době rozhodování ve Slovenské republice, rodičovství určeno podle slovenského práva, je-li to v zájmu dítěte. Toto ustanovení podpůrně umožňuje posuzovat platnost uznání podle právního řádu státu, v němž k uznání rodičovství došlo, a nikoli podle práva státu státní příslušnosti dítěte v době narození. Pro platnost uznání rodičovství však stačí, pokud se tak stane podle práva státu, ve kterém k uznání došlo.

3.4.2 Osvojení

Podle slovenského zákona o rodině vzniká osvojením mezi osvojencem a osvojitelem (a jeho příbuznými) v právním smyslu stejný vztah jako v biologické rodině. O osvojení může rozhodnout pouze soud na návrh osvojitele, který nemusí být slovenským státním občanem, podle zákona č. 305/2005 o sociálněprávní ochraně dětí a o sociální kuratele však musí být zapsán v osvědčení o osvojení. Osvojit lze pouze nezletilé dítě, tj. dítě mladší osmnácti let. Současná právní úprava umožňuje společné osvojení dítěte pouze manželům (resp. jednomu z manželů, který žije s jedním z rodičů dítěte v manželství, nebo pozůstalému manželovi po rodiči nebo osvojiteli). Výjimečně si může osvojit dítě i osamělá osoba. K osvojení nezletilého dítěte v cizině je zapotřebí souhlas Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky, nebo jím určeného orgánu státní správy. Osvojení lze zrušit na základě rozhodnutí soudu do šesti měsíců ode dne, kdy rozhodnutí o osvojení nabylo platnosti.

Podle § 26 zákona o mezinárodním právu soukromém se osvojení řídí právem státu, jehož státním příslušníkem je osvojitel. Mají-li osvojitelé rozdílnou státní příslušnost, je rozhodným právem právo státu společného obvyklého pobytu manželů. Pokud takovýto pobyt neexistuje, řídí se osvojení právem, k němuž mají nejužší vztah. Slovenské právo lze použít v případě, že cizí právo nedovoluje osvojení vůbec, nebo jen za okolností mimořádně obtížných a osvojitel nebo alespoň jeden z osvojitelů žije delší dobu ve Slovenské republice (což podle judikatury znamená nejméně jeden rok). Podle § 26a zákona o mezinárodním právu soukromém se svěřením dítěte do péče před osvojením (jež podle slovenského práva předchází osvojení) řídí právem státu obvyklého pobytu dítěte. Právo státu státní příslušnosti osvojovaného dítěte se použije při posuzování potřeby vyžádat si souhlas dítěte, případně jiných osob nebo institucí s osvojením (§ 27 zákona o mezinárodním právu soukromém). Toto ustanovení se použije i v případech podobných osvojení, například při uznání nemanželského dítěte za manželské (což slovenské právo nezná).

3.5 Manželství, nesezdané sožití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Podle slovenské právní úpravy mohou manželství uzavřít pouze muž a žena s náležitým zdravotním (psychickým) stavem, kteří nesmí být v době uzavření manželství v jiném manželském svazku. Zákon zakazuje uzavření manželství mezi předky, potomky a sourozenci a nezletilým osobám (výjimečně může soud povolit uzavření manželství nezletilé osobě starší šestnácti let). Tento věkový cenzus lze považovat za imperativní normu slovenského práva. Manželství se podle slovenského právního řádu uzavírá souhlasným prohlášením před matričním úřadem nebo církevním orgánem.

Podle zákona o mezinárodním právu soukromém (§ 19 a § 20) se způsobilost osoby uzavřít manželství a podmínky platnosti manželství řídí právem státu, jehož je dotyčná osoba státním příslušníkem. Pokud jde o formu uzavření manželství, rozhodné je právo místa, kde se manželství uzavírá. Na rozdíl od obecných kolizních norem (§ 3 a § 4 zákona o mezinárodním právu soukromém) je vyloučeno podpůrné použití slovenského práva. Co se týká posouzení formy uzavření manželství, jelikož rozhodným právem je právo místa, kde se manželství uzavírá, použije se toto právo i při posuzování otázek, jako je například způsob vyjádření souhlasu dotyčné osoby s uzavřením manželství, počet svědků, orgán příslušný manželství uzavřít, možnost uzavření manželství v zastoupení atd. Toto kritérium se nepoužije v případě konzulárních sňatků. Uzavření manželství slovenskými občany v cizině před jiným orgánem, než je orgán Slovenské republiky, který je k tomu zplnomocněn, řeší § 20a zákona o mezinárodním právu soukromém, podle něhož je toto manželství platné ve Slovenské republice, je-li platné ve státě, před jehož orgánem bylo uzavřeno, pokud neexistovala okolnost vylučující uzavření manželství podle slovenského hmotného práva.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Slovenské právo neobsahuje úpravu jiných partnerství než manželství. Právní teorie uznává institut druha a družky, tj. muže a ženy, kteří nejsou sezdání, tvoří však životní společenství. Jedná se však o faktický svazek, který nemá právní význam. Slovenské právo nezná ani (registrované) partnerství osob stejného pohlaví nebo institut soudní (právní) rozluky.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Podle vnitrostátního hmotného práva se rozvodem rozumí zrušení manželství za života manželů soudem. V případě rozvodu rodičů nezletilého dítěte musí soud v rozhodnutí upravit i výkon jejich rodičovských práv a povinností. Slovenský právní řád umožňuje určení střídavé péče.

V § 22 zákona o mezinárodním právu soukromém je obsažena kolizní norma pro zrušení manželského soužití rozvodem, prohlášení manželství za neplatné nebo zjištění existence manželství. Dotyčné ustanovení je proto primárně určeno ke kolizní úpravě zrušení manželství za života manželů. Zrušení manželství rozvodem se řídí právem státu, jehož občany jsou manželé v době zahájení řízení. Stejně jako v případě osobních a majetkových vztahů manželů se uplatní kritérium jejich státní příslušnosti vázané na určitý časový okamžik, kterým je doba zahájení řízení o rozvod manželství (původní státní příslušnost nebo její změna proto nejsou podstatné). Nemají-li manželé v době zahájení řízení o rozvod manželství stejnou státní příslušnost, nelze kritérium týkající se státní příslušnosti použít a uplatní se slovenské právo. Pokud rozhodné (cizí právo) nepřipouští zrušení manželství rozvodem, nebo pokud je připouští pouze za mimořádně obtížných podmínek, manželé (nebo alespoň jeden z nich) však žijí ve Slovenské republice delší dobu, lze použít slovenské právo. Jelikož tato možnost je dostupná pouze pro osoby, které mají přiměřenou vazbu na území Slovenské republiky, musí podle judikatury pobývat tyto osoby ve Slovenské republice nejméně jeden rok.

Ve vztahu ke kolizním kritériím, jež v § 22 odst. 3 zákona o mezinárodním právu soukromém podřizují posouzení platnosti manželství případně zjišťování jeho existence především právnímu řádu státu, jehož jsou manželé státními příslušníky, je třeba uvést, že tato úprava koliduje s § 19 a § 20 zákona o mezinárodním právu soukromém, jež upravují způsobilost k uzavření manželství, platnost manželství a formu manželství. Podle judikatury se § 19 a § 20 zákona o mezinárodním právu soukromém použijí v případě, že se posuzuje možnost (způsobilost a forma) uzavření manželství ještě před jeho uzavřením a § 22 odst. 3 zákona o mezinárodním právu soukromém se použije tehdy, posuzuje-li se zpětně platnost vzniku manželství, případně při posuzování otázky, zda manželství existuje, či nikoli. Podle judikatury je v případě § 22 odst. 3 zákona o mezinárodním právu soukromém rozhodným právem právní řád státu, jehož byli manželé státními příslušníky v době, kdy mělo k uzavření manželství dojít.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Slovenské právo uznává šest základních druhů vyživovacích povinností: vyživovací povinnost rodičů k dětem (která se považuje za nejdůležitější), vyživovací povinnost dětem k rodičům, vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými, vyživovací povinnost mezi manželi, příspěvek na výživu rozvedeného manžela a příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů svobodné matky. Kolizní normy obsažené v § 24a zákona o mezinárodním právu soukromém se výslovně týkají jen vyživovacích povinností rodičů k dětem a zahrnují veškeré druhy této vyživovací povinnosti kromě nároků matky dítěte vůči jeho otci (právo státu státní příslušnosti matky, § 25 zákona o mezinárodním právu soukromém), bez ohledu na to, zda je oprávněný zletilý či nezletilý. Tyto vztahy se řídí

právem státu, ve kterém má oprávněný bydliště, případně obvyklý pobyt v případě dítěte nezletilého dítěte. Slovenské soudy proto ve většině případů rozhodují podle práva země, ve které je zahájeno řízení. Ostatní vyživovací povinnosti (např. vyživovací povinnost mezi manželi) se řídí právem státu, v němž má bydliště oprávněný z výživného.

Hlavním kolizním kritériem vztahujícím se na vztahy mezi rodiči a dětmi je kolizní kritérium obvyklého pobytu dítěte. Pouze výjimečně přihlíží soud i k právu jiného státu, se kterým má daná věc podstatnou vazbu.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Kolizní normy v § 21 zákona o mezinárodním právu soukromém, které se týkají majetkových vztahů mezi manželi, stanoví jako hraniční určovatel kritérium státní příslušnosti manželů. Jeho důsledné uplatňování je však možné pouze tehdy, jsou-li manželé státními příslušníky jednoho státu. V ostatních případech je rozhodným právem slovenské právo. Zákon o mezinárodním právu soukromém se nezabývá situacemi, kdy dojde ke změně hraničního určovatele (změna společné státní příslušnosti manželů). Podle judikatury se však rozhodné právo určuje podle stavu v čase, kdy došlo k právně významné skutečnosti. V § 21 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém jsou případné kolize vyloučeny tím, že je v něm upřesněno, že se dohodnutý režim společného jmění manželů (např. dohody o zúžení společného jmění manželů, manželské smlouvy atd.) posuzuje v souladu s právem rozhodným pro režim společného jmění manželů v době, kdy k úpravě došlo. Tuto kolizní normu lze použít pouze v souvislosti s jinou kolizní normou, nikoli však samostatně.

Slovenské hmotné právo stanoví zvláštní typ režimu společného jmění manželů: bezpodílové spoluvlastnictví manželů, které vzniká uzavřením manželství a zaniká ukončením manželství. Rozsah bezpodílového spoluvlastnictví lze následně zúžit nebo rozšířit na základě vzájemné dohody manželů nebo jej lze upravit jiným způsobem (včetně zrušení nebo obnovení) rozhodnutím soudu. Ve slovenském právu neexistuje institut předmanželských smluv.

3.7 Závěti a dědictví

Podle kolizní normy je dědění založeno na jediném hraničním určovateli: podle obecné kolizní normy v zákoně o mezinárodním právu soukromém se dědické právní poměry řídí právním řádem státu, jehož byl zůstavitel státním příslušníkem v době smrti (§ 17). To je jediný hraniční určovatel pro celé dědictví, přičemž se nerozlišuje, zda se jedná o hmotný či nehmotný majetek. Pokud byl zůstavitel v době smrti státním příslušníkem dvou či více států, nebo nebyl-li státním příslušníkem žádného státu, je rozhodující státní příslušnost určena podle § 33 zákona o mezinárodním právu soukromém.

Pokud jde o způsobilost k pořízení či zrušení závěti či účinky vůle a jejího projevu, rozhodující je státní příslušnost zůstavitele v době projevu vůle. To znamená, že dojde-li ke změně státní příslušnosti po projevu vůle, nemá to vliv na otázku platnosti závěti nebo platnosti jejího zrušení. Ustanovení § 18 zákona o mezinárodním právu soukromém tudíž představuje zvláštní pravidlo ve vztahu k ustanovení § 3 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém, podle něhož v případě, že cizinec provádí právní úkon ve Slovenské republice, postačuje, je-li k tomu způsobilý podle slovenského práva. Právo určené podle země státní příslušnosti v době projevu vůle je rozhodující i pro určení přípustných způsobů nakládání s majetkem pro případ smrti ve formě závěti. Forma závěti a její zrušení se řídí právem státu, jehož byl zůstavitel státním příslušníkem v době pořízení závěti (§ 18). Tato dodatečná kolizní norma se použije tehdy, nedodržel-li zůstavitel formu závěti požadovanou státem, jehož státním příslušníkem byl v době pořízení závěti. To znamená, že pokud zůstavitel z hlediska formy závěti nesplní požadavky stanovené právním řádem státu, jehož byl státním příslušníkem v době projevu vůle, splní však podmínky podle práva místa, kde k projevu vůle došlo, považuje se závěť za platnou.

Podle slovenského hmotného práva se dědí ze zákona, ze závěti, nebo z obou těchto důvodů. Ze zákona dědí postupně čtyři dědické skupiny, přičemž každá z nich může dědit pouze samostatně, tzn., že překrývání několika dědických skupin není možné. Do první skupiny patří zůstavitelovy děti a manžel; další skupiny jsou rozšířeny na ostatní příbuzné a osoby, které žily se zůstavitelem ve společné domácnosti nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí a které se z tohoto důvodu staraly o společnou domácnost nebo byly na zůstavitele odkázány výživou. Při dědění ze závěti umožňuje zákon pořádkem závěť za zákonem stanovených podmínek v písemné formě nebo ve formě notářského zápisu. Minimální věk pro pořízení závěti činí patnáct let. Vůle zůstavitele je omezená, pokud jde o jeho potomky, kdy nezletilé děti musí obdržet alespoň dědický podíl ze zákona a zletilé děti polovinu svého dědického podílu ze zákona. Slovenské právo zná institut odmítnutí dědictví (jen celého, aktiv i pasiv), dědickou nezpůsobilost (nastává ze zákona), vydědění potomků (na základě listiny o vydědění vyhotovené zůstavitelem),

odúmrtí (pokud dědic neexistuje, případně dědictví státu), nezná však institut společné závěti, dědické smlouvy či darovací listiny pro případ smrti.

3.8 Věcná práva

Slovenské právo definuje nemovitost jako pozemek nebo stavbu spojenou se zemí pevným základem (§ 119 občanského zákoníku).

Podle zákona o mezinárodním právu soukromém je obecným hraničním ukazovatelem v případě věcných práv k nemovitostem právo místa polohy věci (§ 5 zákona o mezinárodním právu soukromém, který se vztahuje i na movitý majetek, pokud se na něj nevztahuje § 6 a § 8 – viz bod 2.3). Před tímto ustanovením však má přednost § 7 zákona o mezinárodním právu soukromém, podle něhož se posuzuje zápis vzniku, změny či zániku věcných práv do veřejných rejstříků v případě nemovitosti, která se nachází na území jiného státu, než je stát, jehož právním řádem se řídí právní důvod vzniku, změny či zániku věcných práv k dané nemovitosti. V těchto případech se použijí právní předpisy o zápisech do veřejných rejstříků platné v místě, kde se nemovitost nachází.

Podle stávající slovenské právní úpravy se pojem „veřejné rejstříky“ váže na katastr nemovitostí (zákon č. 162/1995 o katastru nemovitostí), v historii evidence nemovitostí se však lze setkat i s pozemkovou knihou, železniční knihou, horní knihou a vodní knihou.

3.9 Insolvence

Insolvenční řízení s mezinárodním prvkem se ve vztahu k členským státům Evropské unie nebo smluvním státům Dohody o Evropském hospodářském prostoru řídí ustanoveními zákona č. 7/2005 o konkursu a restrukturalizaci (dále jen „insolvenční zákon“), nestanoví-li nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 jinak. Podle insolvenčního zákona platí v případě, že Slovenská republika není vázána mezinárodní smlouvou upravující uspokojení věřitelů dlužníka, který je v úpadku, při uznávání cizích rozhodnutí v řízeních upravených insolvenčním zákonem zásada vzájemnosti. Konkurs vyhlášený slovenským soudem se vztahuje i na majetek, který se nachází na území cizího státu, pokud to umožňují právní předpisy tohoto cizího státu.

Zákon o mezinárodním právu soukromém obsahuje kolizní normy, které se použijí obdobně i v případě konkursu (platební neschopnosti), a to konkrétně § 5 (hraničním určovatelem je místo, kde se nachází movitá či nemovitá věc), § 7 (hraničním určovatelem v případě zápisu do veřejného rejstříku je místo, kde se nemovitost nachází) a v neposlední řadě i ustanovení týkající se závazků (§ 9 a násl.).

■ Poslední aktualizace: 06/05/2024

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.